

afgiftekantoor
2200 Herentals 1
P 409301
Wettelijk Depot B.D.54.073

België - Belgique
PB
2200 Herentals 1
BC 9428

maandelijks clubtijdschrift

178

jun-juli-aug 2020

verantwoordelijke uitgever
Postbus 105 – 2200 Herentals

Numismatica Herentals EGMP
redactie : Rudy Dillen

Bestuur

Rudy Dillen	voorzitter - secretaris - redacteur 0471-329179 rudy.dillen@telenet.be
Marc De Quint	penningmeester - schatbewaarder 0474-448096 marcdequint@gmail.com
Koen De Pooter	veilingmeester - waardebepalingen 0473-556266 koen.de.pooter@telenet.be
Frank Lippens	webmaster - archivaris - bibliothecaris 0475-552400 frank.lippens1@skynet.be

adres	Numismatica – Postbus 105 – 2200 Herentals
rekeningnummer	BE43 0014 2061 3601 GEBABEBB
lidgeld-2020 14 €	lidmaatschap Numismatica Herentals EGMP (20 € voor leden in het buitenland)
10 €	lokaal lidmaatschap Numismatica Herentals enkel voor leden van andere EGMP-afdelingen (12 € voor leden in het buitenland)
1 €	éénmalig daglidmaatschap voor nieuwe bezoekers
gratis toegang	voor -18 jaar, vergezeld van een volwassen lid
aangesloten bij	Europees Genootschap Munt- en Penningkunde
website	www.numismatica-herentals.be

maandelijkse clubactiviteit 2e zondag van de maand, 8.30-12u
Parochiezaal St-Antonius - Kapucijnenstraat 7, 2200 Herentals

Tot nader order zijn geen clubactiviteiten gepland tot eind augustus!

cover: het numismatisch verenigingsleven is voor onbepaalde tijd monddood gemaakt en *on hold* gezet. Wanneer we kunnen terugkeren naar de normaliteit is voor het ogenblik nog niet duidelijk, maar wij voorzien t.e.m. eind augustus geen activiteit meer. Dit maakt dat oa. de mooie Zomerbeurs voor Verzamelaars op de Herentalse Grote Markt dit jaar niet doorgaat: we vieren onze 5e editie dan volgend jaar wel! Wanneer we terug van start gaan? Als de omstandigheden het toelaten verwelkomen we u graag weer op **zondag 13 september 2020!**

3-maandelijks tijdschrift

CLUBNIEUWS

Dit tijdschrift ziet er iets anders uit dan gewoonlijk: geen tentoonstelling, tombola, puzzel of veiling, er is immers in de periode juni-juli-augustus geen clubactiviteit. Ook voor de agenda kun je best de EGMP-website raadplegen, op zoek naar wat er wel/niet doorgaat in deze vreemde tijden. Er is des te meer leesvoer, met dank aan de verschillende auteurs. We wensen u dan ook veel leesplezier en zien elkaar hopelijk zo snel mogelijk weer terug. Meer nieuws in het september-tijdschrift!

A.V.- EGMP verschoven naar volgend jaar!

De statutaire Algemene Vergadering EGMP, georganiseerd door Numismatica Brugge en oorspronkelijk gepland op 23 mei, dan weer verplaatst naar verderop dit jaar, wordt uiteindelijk verschoven naar 2021.

Te verkrijgen: penningen-medailles-tokens-biljetten aan 30%

Marc Willemans stopt wegens gezondheidsredenen met het verdelen van de nieuwe penningen, medailles, tokens, biljetten en doet zijn stock van de hand aan 30% van de uitgifteprijs! Info: marc.willemans@telenet.be

We melden u het overlijden van **Constant Van den Broeck** (As). Stan was lid sinds 2006 en standhouder op onze activiteiten tot steeds meer problemen en ongemakkelijkheden het niet meer toelieten de verre verplaatsing te maken. Constant was een stille ingetogen man met een brede kennis van de numismatiek. We bieden aan de familie onze deelneming en sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Ook is van ons heengegaan, op bijna 90-jarige leeftijd: **Hyronimus Oris** uit Geel. Jerome, zoals wij hem kennen, was een enthousiast lid vanaf de start in 2004 en bracht sindsdien in zijn zog een heel contingent verzamelaars mee uit het Geelse. 'Als ik wat jonger was, kwam ik direct bij in het bestuur', liet hij een keer ontvallen. Jerome gaan we missen maar zijn (op-)volgers zullen zijn gedachtenis in ere houden! Rust wel Jerome!

Loden zegels en verzegelingen

Centrale en regionale overheden

Raf Van Laere

(laatste) deel 5: Mechelen

Tijdens het ancien regime maakte het grootste gedeelte van België deel uit van de Bourgondische en later Habsburgse Nederlanden, een staatkundige lappendeken waarin de macht en de bevoegdheden van de centrale overheid slechts langzaam groeien. Tot aan de afscheiding van de Republiek der Verenigde Nederlanden, formeel in 1588, zegelen de centrale en regionale overheden in de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden op dezelfde manier. Zij hebben aanvankelijk weinig of geen behoefte om loden zegels te gebruiken. Dergelijke zegels worden voornamelijk gebruikt om aan te geven dat aan bepaalde fiscale verplichtingen zoals tolrechten, accijnzen of andere belastingen, voldaan is. Hun gebruik hangt dus nauw samen met de mogelijkheden die de overheid heeft om dergelijke verplichtingen op te leggen.

147. Scharnierzegel met dubbele vergrendeling; Mechelen 14-15e eeuw, Ø 19.5mm, 10 uur. Stempelbreuk op kz. Vindplaats Polen.

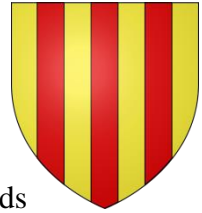
Vz: kromstaf naar rechts omsloten door een parelcirkel, S' : DE : M ..

Kz: kromstaf naar rechts, omsloten door een parelcirkel, S' : DE ... LI

Het Bourgondische wapen, zoals afgebeeld op munten van Filips de Schone (1482-1506) en Keizer Karel (1506-1555), komt voor op enkele scharnierzegels. Maar omdat ook Filips II (1555-1598) hetzelfde wapenschild op enkele van zijn munten gebruikt, kan niet uitgesloten worden dat zegels met dit wapen uit zijn regeerperiode dateren. Sterk gelijkende wapens worden daarenboven op munten van andere Spaanse Habsburgers gebruikt, hetgeen vooral de toewijzing van slecht bewaarde zegels erg bemoeilijkt. Geen van de zegels die hier gepubliceerd worden, kan daarom zonder voorbehoud toegeschreven worden aan een centrale of regionale overheid uit de Bourgondische periode. Vermits de gevolgen van de aanhoudende Bourgondische centralisatiepolitiek vanaf Filips de

Goede (1419-1467) steeds ingrijpender worden, kan men zich echter voorstellen dat loden zegels ten laatste tijdens zijn regering een rol beginnen spelen in de werking van de centrale of de regionale overheden.

Mechelen voert 3 palen in haar wapen. Deze zijn ontleend aan het wapen van de plaatselijke heren uit de familie Berthout, vazallen van de prins-bisschoppen van Luik. Vandaar dat zegels van Mechelen tijdens de middeleeuwen vaak ook een bisschoppelijke kromstaf tonen. In de loop van de 14e eeuw komt Mechelen steeds meer onder Brabantse en vervolgens Bourgondische invloed. In 1491 krijgt de stad van keizer Frederik III (1452-1493) het recht om haar wapen te beladen met een hartschild met een adelaar. Van dan af verdwijnt de kromstaf, die naar de Luikse prins-bisschoppen verwijst, definitief van de Mechelse zegels. Mechelen verwerft in 1302 stadsrechten wanneer de prins-bisschop in een woelige tijd de Luikse rechten op de stad in pand geeft aan Jan II van Brabant (1294-1312) en aan de Berthout-familie. In 1305, wanneer de Luikse prins-bisschop Thibaldus van Bar (1303-1312) het pand inlost, bevestigt hij de stadsrechten.

Tijdens de volgende decennia verandert het Mechelse politieke landschap en komen de stad en de heerlijkheid Mechelen onder het gezag van de graven van Vlaanderen en vervolgens onder dat van hun opvolgers, de hertogen van Bourgondië. De stad is inmiddels geëvolueerd tot een welvend textielcentrum en wordt samen met Antwerpen, Brussel en Leuven tot de belangrijkste Brabantse textielcentra gerekend. De stad kent haar grootste bloeiperiode tijdens de 15e-16e eeuw. Vanaf 1473 wordt zij de juridische hoofdplaats van de Nederlanden. Rond het midden van de 16e eeuw lost Brussel Mechelen af als politieke hoofdstad en zet een periode van economisch verval in.

Uit de middeleeuwse zegels blijkt dat Mechelen tijdens die periode haar textiel op een andere wijze zegelt dan de meeste textielcentra. Het is de enige Zuid-Nederlandse stad waarvan meerdere types vierpuntzegels met gekruiste kanalen bekend zijn. Waarschijnlijk mag men daaruit afleiden dat Mechels textiel verpakt wordt in balen die vervolgens verzegeld worden. Dat sluit echter niet uit dat de individuele 'lakens' eveneens gezegeld worden. Recente opgravingen hebben in het Mechelse stadscentrum een omvangrijk en relatief goed gedateerd complex van zegels aan het licht gebracht dat uitstekend vergelijkingsmateriaal is voor andere Mechelse zegels die tot diep in Rusland gevonden worden.

148. Scharnierzegel met dubbele vergrendeling; Mechelen, 14e-15e eeuw, Ø 23.5 mm, 11 uur. Voorzijde beschadigd. Vindplaats Polen.
 Vz: kromstaf naar links, omsloten door een parelcirkel, **S M ... E ...**
 Kz: wapenschild van Mechelen over een kromstaf, **S ME ... ENSIS**

Ten laatste vanaf de regering van Filips II is het gebruik van loden zegels volledig ingeburgerd bij de centrale administraties van de Nederlanden. In hoeverre dit ook het geval is bij de regionale administraties van Brabant, Vlaanderen en de overige vorstendommen is, bij gebrek aan vondstmateriaal en archiefonderzoek, op dit ogenblik niet duidelijk.

150. Gekruist vierpuntzegel; Mechelen, 14e-15e eeuw, Ø 23 mm, 4 uur. Beide zijden vertonen sporen van stempelbreuk. Vindplaats Polen.
 Vz: kromstaf naar rechts doorbreekt parelcirkel, **... MEC / HL ...**
 Kz: wapenschild van Mechelen, omsloten door parelcirkel, **'S . DE . MEC ... N**, de interpunctie bestaat uit 3 punten (2/1).

Het best herkenbare element tijdens deze periode is het wapenschild van de regerende vorst, dat zich niet steeds op de technische voorzijde van het zegel bevindt. Het vormt tevens het belangrijkste chronologische aanknopingspunt dat echter met de nodige voorzichtigheid gebruikt moet

worden omdat sommige vorsten zoals Filips IV (1621-1665) en Karel II (1665-1700) hetzelfde wapen voeren en omdat, o.m. omwille van plaatsgebrek, vaak vereenvoudigde versies van de buitengewoon complexe Spaans-Habsburgse wapens afgebeeld worden waarbij niet alle heraldische details afgebeeld of herkenbaar zijn. Dit betekent echter niet dat de vorstelijke wapenschilden geen hulp kunnen bieden. Zo is bvb. het wapen van Filips V (1700-1712) makkelijk te herkennen door de 3 Bourbonse lelies in het hartschild en dat van Karel III (1703-1711) door het ontbreken van een hartschild maar met een makkelijk herkenbaar 'driehoekje' vlak boven het midden van het schild met daarin een wapenfiguur die zo klein is dat ze vaak op een punt lijkt.

154. Gekruist vierpuntzegel; Mechelen, 15e eeuw, Ø 32 mm, 12 uur.
 Gedeeltelijke dubbelslag die leesbaarheid van de keerzijde bemoeilijkt.
 Vz: kromstaf naar rechts, onderaan geflankeerd door 2 leeuwen, in het veld enkele bijtekens: bloempje rechts van de krul van de staf(?)
 Kz: wapenschild van Mechelen geplaatst over een kromstaf naar rechts, ter hoogte van de knop geflankeerd door **M**
 Het geheel is omsloten door een vierpas waarvan de snijpunten aan de binnenzijde versierd zijn met een bolletje. Vindplaats Polen.

Er zijn meerdere types zegels bekend. Klaarblijkelijk geniet vooral het type met op een zijde het Bourgondische stokkenkruis een grote populariteit. Indien men aanneemt dat er iconografische parallellen zijn tussen zegels en munten dan mag men ervan uitgaan dat zegels van het type wapenschild / stokkenkruis ten laatste onder de regering van Filips II ontstaan en dat het type onder alle Spaanse Habsburgers in gebruik blijft. Het Bourgondische stokkenkruis krijgt een 2de leven op de zegels van de Oostenrijkse Habsburgers waar het een prominente plaats inneemt en het vorstelijk wapen vervangt.

Vermits de Spaanse Habsburgers ook in hun andere bezittingen loden zegels gebruiken is het niet altijd duidelijk uit welk gebied een zegel met wapen stamt indien het zegel zelf geen bijkomende informatie geeft.

Maria-Theresia (1740-1780) volgt in moeilijke omstandigheden haar vader Karel III/VI op. Het duurt tot 1748 voor de Habsburgse Nederlanden volledig onder Oostenrijkse controle komen. Het financiële bestuur wordt grondig hervormd. Dat uit zich o.m. door het in gebruik nemen van een nieuw type loden zegel dat door alle douanekantoren gebruikt wordt. Die kantoren zijn niet alleen gevestigd in grote en kleine havens maar ook bij elke grensovergang. De grote uniformiteit en de hoge kwaliteit van de meeste zegels wijzen erop dat zowel de stempels als de blanken in principe centraal aangemaakt worden.

De zegels tonen op een zijde een Bourgondisch stokkenkruis omsloten door een parelcirkel. Het stokkenkruis is kloksgewijs gekantonneerd met een kroon, de

letters F, D en C die staan voor *Chambre des Finances Douanes*. De andere zijde is epigrafisch en draagt de plaatsnaam van het douanekantoor. Ondanks het feit dat de stempelpositie niet steeds 12 uur is, zijn de afwijkingen beperkt genoeg om ervan uit te gaan dat het zegelen gebeurt met een zegeltang waarin voor- en keerzijdestempel bevestigd zijn.

158. Scharnierzegel met gespleten vergrendeling; douane Mechelen, 2e helft 18e eeuw, Ø 26 mm, gedecentraliseerd, voorzijde: corrosie.
 Vz: Bourgonnisch stokkenkruis, klokgewijs gekantonneerd met een kroon en F - D - C, het geheel omsloten door een parelcirkel.
 Kz: **BUREAU / DE / MALINES**, omsloten door een parelcirkel.
 Vindplaats België. Er bestaan ook exemplaren met Ø 21 mm.

Dezelfde zegelstempels worden zowel gebruikt voor scharnierzegels als voor vierpuntzegels. Van sommige douanekantoren zijn ex. van beide zegelsoorten bekend met Ø 30.5-18.5 mm. Hetzelfde type Bourgonnisch kruis dat op de zegels afgebeeld wordt, vindt men terug op de nieuwe insignes voor de douane (wellicht gebeurde dit in de Brusselse Munt).

oo

Loden zegels & verzegelingen (2 delen) door **Raf Van Laere**

1.900 zegels uit de periode 15e-18e eeuw worden beknopt beschreven en afgebeeld. Beperkte oplage, te bestellen bij de auteur: raf.van.laere@pandora.be

Mechelse lakenloodjes duiken op in een museum in Kiev

Op 10 januari 2011 ontving Bart Stroobants, conservator van de Mechelse Musea, een e-mail uit Oekraïne. Oleksandr Alferov, een onderzoeker verbonden aan het *Sheremet'evikh*-museum in Kiev, deelde mee dat het museum in zijn collectie 2 Mechelse zegels bezit. Hij vroeg zich af of de stad gelijkaardige exemplaren bewaart en of hier reeds was over gepubliceerd. Hij voegde foto's bij van de zegels in bezit van het museum

N°853/1. Vindplaats: stad Borschiv in Oekraïne

Bart Robberechts, archeoloog-diensthooft van de stad Mechelen, stelde op zijn beurt vast dat er enkele gelijkenissen waren tussen de zegels en het lakenloodje dat bij het archeologisch onderzoek van het voormalige Lorettenklooster was aangetroffen. Het was onmiddellijk duidelijk dat de vondsten in de collectie van het museum in Kiev wel degelijk twee Mechelse lakenloodjes waren van het type *Den Romment*. Op de ene zijde is Sint-Rombout herkenbaar. Op de andere zijde staat in het midden *Mechliniensis* met boven- en onderaan de drie C's met een roosje. Ook in de andere zegel zijn de C's te herkennen.

De contacten via e-mail met Oleksandr Alferov verliepen in het Engels. Hij deelde mee dat hij een *research worker* is van het museum, gespecialiseerd in zegels, auteur van twee boeken over Oekraïense zegels. Hij is ook werkzaam bij (vertaald uit het Engels) het Historisch Instituut van de Wetenschappelijke Academie van Oekraïne. Het *Sheremet'evikh*-museum organiseerde recent de eerste Internationale Conferentie in Oekraïne over zegels, waar onderzoekers uit Oekraïne, Polen, Litouwen en Wit-Rusland aan deelnamen. De beide lakenloodjes werden teruggevonden in de streek die nu *Ivano-Frankivsk* wordt genoemd.

Bron: Fr. Van der Jeught & J. Van der Auwera - Mededelingenblad 3/2011 van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde van Mechelen.

Death on the Nile: Antinoüs en Hadrianus

In **Agatha Christies** *Death on the Nile* (1937) dient de Belgische detective **Hercule Poirot** zijn legendarische speurderskunsten aan het werk te zetten om een passionele moord – met nog wat *collateral damage* – op een stoomboot te ontrafelen. Decor voor het moordmysterie: Egypte, het land van piramides en farao's. Het zwoele Egyptische klimaat kan de gemoederen blijkbaar eens verhitten, want ook in de Oudheid vond een mysterieus sterfgeval plaats op de rivier met in de hoofdrollen: de Romeinse keizer **Hadrianus** en zijn homoseksuele geliefde **Antinoüs**.

Keizer op reis

In 130 n.C. bezocht de Romeinse keizer Hadrianus (117-138 n.C.) het Nijlland samen met zijn entourage. Hadrianus was een reiziger in hart en nieren: hij inspecteerde persoonlijk de provincies van het keizerrijk, zijn villa in Tivoli (op zo'n 30 kilometer van Rome) fleurde hij op met exotische motieven en hij liet munten slaan met de beeltenis van elk gebied dat hij bezocht. Tussen 128 n.C. en 130 n.C. werd hij op die tochten vergezeld door een aantrekkelijke jongeman uit Klein-Azië, Antinoüs genaamd. We weten amper iets over het persoonlijke leven van Antinoüs voor hij Hadrianus ontmoette. Wellicht werd hij geboren in het stadje Claudiopolis in Bithynië, in de lagere middenstand. Tijdens een bezoek van Hadrianus aan Claudiopolis in 123 n.C. moet hij de aandacht van de keizer getrokken hebben, want kort daarna, in 125 n.C., werd hij voor verdere scholing naar Rome gestuurd. Ergens in de volgende jaren begon Hadrianus een relatie met Antinoüs. Hadrianus was rond de veertig, Antinoüs zo'n dertien jaar jong.

Op z'n Grieks

Het moet onthouden worden dat Hadrianus – misschien wel het meest van alle Romeinse keizers – doordrongen was van de Griekse cultuur, waarin relaties met minderjarigen (of toch wat wij als minderjarigen beschouwen) niet enkel toegestaan, maar soms zelfs aangemoedigd werden. “*The past is a foreign country, they do things differently there*“, om het met de woorden van **L.P. Harley** te zeggen. Homoseksualiteit in het algemeen was daarnaast een wijdverspreid fenomeen in de Grieks-Romeinse cultuurwereld. En hoewel Hadrianus getrouwd was met een vrouw, impliceren de literaire bronnen dat het allerm minst een gelukkig huwelijk was: de keizer was nu eenmaal 'voor de mannen'.

Marmeren bustes van Hadrianus en Antinoüs in het British Museum

Man overboord

Deel van het keizerlijke bezoek aan Egypte bestond uit een boottocht op de Nijl. Tevoren hadden de keizer en zijn minnaar nog een leeuwenjacht georganiseerd in de Libische woestijn, waar Hadrianus op het nippertje het leven van de jonge Antinoüs had kunnen redden. Op de rivier sloeg het noodlot echter toe. Ter hoogte van Hermopolis viel Antinoüs overboord en verdronk hij. Hadrianus was ontroostbaar: *muliebriter flevit* ('hij hield als een vrouw') merkt de *Historia Augusta* op. Dat was niet het enige wat hij deed. Antinoüs werd vergoddelijkt: voortaan was hij een *heros*, een held die een positie tussen gewone stervelingen en goden

bekleedde. Daarnaast stichtte Hadrianus tegenover Hermopolis een nieuwe stad ter ere van zijn overleden minnaar, Antinoöpolis genaamd. Het gemummificeerde lichaam van de jongeman zou uiteindelijk begraven worden in Hadrianus' villa in Tivoli.

De numismatische erfenis

Vele steden in het oosten van het rijk plaatsten Antinoüs al gauw op hun munten, zeker wanneer de keizer op bezoek kwam. Vaak gaat het om commemoratieve stukken die niet per se bedoeld waren voor groot-schalige monetaire circulatie. Een mooi voorbeeld hiervan is de onderstaande munt uit Mantinea in Arcadië (op de Peloponnesos). Mantinea zou de moederstad van het Bithynische Claudiopolis geweest zijn en had dus een bijzondere band met Antinoüs. Het gelaat is verfijnd met de typerende 'sensuele lippen' die ook bij de meesterwerken van de klassiek Griekse muntslag vaak te vinden zijn. Het ontblootte bovenlijf straalt jeugdige kracht uit, en maakte de antieke kijker meteen duidelijk dat het om een *heros* ging.

Bronzen medaille uit Mantinea, geslagen ca. 131-132 n.C.

Een duister kantje

Daar eindigt het verhaal echter niet. Al in de Oudheid werd immers getwijfeld aan de uitleg van Hadrianus dat Antinoüs' dood een ongeluk geweest zou zijn, wat ook moderne onderzoekers aan het speculeren gezet heeft. Mogelijke denkpijpen zijn dat Antinoüs door een andere minnaar van Hadrianus vermoord zou zijn of – nog merkwaardiger – dat Antinoüs het slachtoffer geweest zou zijn van een gruwelijke ceremonie waarbij hij als mensenoffer het voortleven van de keizer, die kampte met een zwakke gezondheid, moest garanderen. Misschien deed de jongeman het zelfs vrijwillig. Wat er ook van zij, het doet de auteur alleszins denken aan het legendarische nummer van **Meat Loaf**: “*And I would do anything for love, but I won't do that*“.

Nick Vaneerdewegh

000

*Lieve God
Kunt u alstublieft 2020
verwijderen en opnieuw
installeren?
Het heeft een virus!
Dank u wel*

000

Vrijwilligerswerk ... je moet het maar doen!!

Onlangs was het de *'Week van de vrijwilliger'*, een eerbetoon voor zij die zich belangeloos, elke keer weer, inzetten om hun vereniging draaiende te houden. Met deze een welgemeende **dikke merci** aan alle vrijwillige medewerkers! In kader van dit eerbetoon ontvingen we onderstaande:

"Vrijwilligers zijn pure, authentieke mensen. Mensen die oprecht zijn in wat ze doen, in wat ze zeggen. Je geeft tijd en energie. Met de glimlach. Moeiteloos. En dan dat geduld dat je opbrengt. Immer weer. Zelfs al zitten de omstandigheden niet mee, zonder dat er materieel of financieel gewin voor jou inzigt. Die zuivere inborst van je, daar mag je gerust fier op zijn. Je combineert passie met compassie. Daarom ben jij, vrijwilliger broodnodig. Vandaag, morgen en overmorgen. Bedankt voor je zijn, je inzet, je kracht, je volharding."

- Eva Hambach, Directeur Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

Jaarlijks worden er in onze Eurozone duizenden valse biljetten onderschept. En valse muntstukken? Jawel ... ook die circuleren, maar weliswaar vormen ze niet zo 'n groot probleem als het 'papieren geld'.

Dergelijke vervalsingen hebben steeds bestaan. En juist daarom is er alvast bij de geregelde muntproductie in de loop van de eeuwen een controlemechanisme geweest. Denken we maar aan de functie van 'de waardijn': *"Een functionaris die aan een munthuis was verbonden en die in opdracht van en betaald (geheel of gedeeltelijk) door de muntheer (de bezitter van het muntrecht) over diens belangen waakte door toezicht op de exploitatie van het muntrecht door de muntmeester te houden."*

In het Verenigd Koninkrijk werd voor het keuren van de muntslag een echt instituut opgericht, dat 'Trial of the Pyx' wordt genoemd.

Wat is dit keuringsorgaan eigenlijk?

De 'Trial of the Pyx' is een keuringsmechanisme in het Verenigd Koninkrijk (VK) dat moet controleren of de nieuw geslagen munten aan de vereiste normen voldoen. Al sinds de 12de eeuw gebeuren deze proeven tot op heden, een echte traditie – zoals we het VK als land met volgehouden tradities immers kennen. Deze keuring wordt normaal eenmaal per kalenderjaar uitgevoerd.

Trial of the Pyx in vorige eeuwen

De te doorlopen procedure is op zich nog altijd dezelfde sinds 1282 A.D. De keuringscommissie wordt door een rechter voorgezeten, bijgestaan door een deskundige jury, waarvan naast leiders uit de financiële wereld metallurgische *assayers* (keurders) deel uitmaken.

Vandaag zou iedereen zich de vraag kunnen stellen of dit op de dag van vandaag nog nodig is. De productiewijze is immers op en top gesofistikeerd, zodat de munten (meestal) aan alle opgelegde normen voldoen. Tijdens heel het productieproces gebeuren er immers regelmatige kwaliteitstests. Toch is die perfectie niet van alle tijden geweest en kwam het voor dat er tijdens de muntproductie fraude werd gepleegd.

Deze proefplaten van goud en zilver dateren uit 1477 en vormen een essentieel onderdeel van de geschiedenis van The Royal Mint.

Waarschijnlijk een extreem voorbeeld, maar daarom niet onmogelijk. Een of andere medewerker van de munt – misschien de muntmeester zelf – die zich liet verleiden om kostbare metalen te stelen door bijvoorbeeld munten met een te kleine massa te slaan.

Waar komt de naam ‘*Trial of the Pyx*’ vandaan?

Het Engelse woord *trial* betekent onder meer: proef, onderzoek, test, ... Dus in dit geval het onderzoeken van de munten, nagaan of ze overeenkomstig de wettelijke voorschriften zijn geslagen: slagaantal, metaalsamenstelling, massa, grootte, weergave van de voor- en de achterzijde. Zo worden er voor wat de controle van de metaalsamenstelling betreft proefplaten (monsterplaten - *trial plates*) van zuiver platina, goud, zilver, koper, nikkel, zink en andere metalen gebruikt.

Ook konden gouden munten op de toetssteen worden getest, wat gedurende de middeleeuwen in The Royal Mint de dagelijkse praktijk was.

The Royal Mint bewaarde een reeks 'aanrakingen met de toetssteen' ('naalden' genoemd) die uit 647 stukjes goud van verschillende legeringen bestonden. Deze 'naalden' waren de sporen van het wrijven van het goud over de toetssteen.

De sporen werden dan met bewaarde 'naalden' vergeleken om de kwaliteit van het goud vast te stellen. Op deze manier kon een ervaren oog uiterst nauwkeurig de kwaliteit van een munt controleren.

Trial of the Pyx in the Livery Hall van de Goldsmiths' Hall

Het woord 'pyx' verwijst naar de buxuskist (in het Grieks, πυξίς, pyxis) waarin munten werden bewaard, die voor onderzoek door de keuringscommissie werden gebruikt. Oorspronkelijk werden de kisten naar de *Pyx Chamber* in Westminster Abbey gebracht.

De eigenlijke procedure

Sinds de regeerperiode van Edward I (1239-1307) is er aan de procedure weinig veranderd. In de loop van het jaar worden er uit elke *batch* (partij) van geslagen munten willekeurig munten geselecteerd, verzegeld in zakken met elk 50 munten en in afwachting van de keuring in de Pyx-dozen bewaard.

Zo'n 'Trial of the Pyx' wordt jaarlijks in de Londense Goldsmiths Hall gehouden. Volgens de 'Coinage Act van 1971' wordt de keuringsgroep door de *Queen's Remembrancer* van de *Royal Courts of Justice* voorgezeten. Niet zomaar een willekeurige rechter, maar één van het oudste gerechtelijke kantoor in het Verenigd Koninkrijk, daterend uit de 12e eeuw

De keuring start in februari met geselecteerde munten van het jaar voordien. Bij het begin worden de munten geteld en gewogen en voor het eigenlijke onderzoek door het 'assaykantoor' wordt er een selectie opzij gehouden. Een procedure die twee maanden mag duren. Het oordeel onder het voorzitterschap van de Queen's Remembrancer in het bijzijn van de minister van Financiën (of zijn vertegenwoordiger) en van de muntmeester vindt drie maanden later plaats, nadat het assaykantoor de munten heeft gecontroleerd.

Geraadpleegde bronnen

Trial of the Pyx -The Royal Mint, Llantrisant, Pontyclun CF72 8YT, UK
Encyclopedie van Munten en Bankbiljetten, JG. Stuurman - L. Schulman

De BIG FIVE in zilver van Beni Debacker

Leopold Verbist

Wie al eens in Afrika beneden de Sahara geweest is kent de Big Five zeker: de 5 grootste dieren van Afrika: de leeuw, de olifant, de luipaard, de neushoorn en de buffel. Onze bekende graveur Beni Debacker graveerde ze alle vijf in hoog reliëf.

Er zijn nogal wat Afrikaanse landen die wat graag een Europees bedrijf de toelating geven om munten uit te geven voor hun land, in ruil voor een deelname in de winst. Zo zijn er de laatste jaren veel munten uitgegeven. Zo nam een privébedrijf het initiatief om munten van 5000 francs CFA met de Big Five erop te laten slaan voor Ivoorkust en contacteerde het Belgische bedrijf P. De Greef, dat aan Beni Debacker vroeg om 5 ontwerpen te maken. Die werden aanvaard en de munten werden geslagen door de firma Mauquoy te Grobbendonk. Deze munten zullen Ivoorkust natuurlijk nooit zien, maar het zijn wel juweeltjes. Je kunt het ook positief opnemen omdat deze munten op de keerzijde een land laten zien waar deze Big Five voorkomen.

De munten werden gegraveerd in hoog reliëf: de dieren springen bijna uit de munt! Bij munten in brons is het gebruikelijk dat meerdere slagen van de pers nodig zijn om zo'n hoog reliëf te bereiken. Tussen twee slagen moet het metaal telkens gegloeid worden om het terug zacht te maken. Bij iedere slag dijen ze een beetje uit en na de laatste slag worden ze afgedraaid op de juiste diameter. Maar daar deze munten in puur zilver zijn, dat een relatief zacht metaal is, kon dat met één slag. Bovendien werden ze in een ring geslagen om het uitdijen en afdraaien te voorkomen en het juiste gewicht te behouden.

Ze zijn dus in 999 % zilver met een vast gewicht van 5 ons (155,5 g), een diameter van 5 cm en erg dik. Ze zijn dus behoorlijk duur. De oplage voor iedere munt is maximaal 999 exemplaren, maar dat aantal werd tot hiertoe niet bereikt. Er bestaan ook nog versies van 10.000 francs, 10 cm en 1 kg zwaar! Ze werden geslagen in 5 opeenvolgende jaren: de leeuw in 2016, de olifant in 2017, de luipaard in 2018, de neushoorn in 2019 en de buffel in 2020. De keerzijde toont het wapenschild van Ivoorkust

Leeuw, Ivoorkust 5000 francs CFA, 2016

Olifant en luipaard, Ivoorkust 5000 francs CFA, 2017 en 2018

Neushoorn en buffel, Ivoorkust 5000 francs CFA, 2019 en 2020

Gouden 4 escudo van Filips II van Spanje, z.j. type I, ca. 1566-1588).

Begin februari 2020 werd aan de ring van Maaseik een gouden 4-escudo van Filips II, met gotische D en geslagen in Sevilla (cob-munt) gevonden. Een uiterst zeldzame bodemvondst voor deze contreien!

Filips II van Spanje, Sevilla - gouden 4-escudo, 13,6g, Ø 30mm

Geslagen zonder jaartal in de periode 1566-1588, type I (met jaartal - type II - werd geslagen in 1589 en 1590) met een gotische D.

Voorzijde: binnen een parelcirkel het gekroonde wapenschild van Filips II van Spanje. De kroon van het wapenschild doorbreekt de parelcirkel. Rechts van het wapenschild, **IIII** (voor 4 escudo) met een volle punt (of cirkel) erboven, links de **S** van de muntplaats Sevilla met daaronder het teken van de essayeur (een gotische **D**) van Melchor Damián. Met als omschrift: PHILIPPVS ° II ° DEI GRATIA (Filips II bij Gods Gratie). Het wapenschild van Portugal ontbreekt, dit land werd in 1580 door Filips II van Spanje geannexeerd.

Keerzijde: een kort krukkenkruis in een dubbele vierpas met in de vier binnenhoeken een bloem, in de buitenhoeken een cirkel. Dit alles binnen een parelcirkel. Omschrift: + HISPANIARVM REX (Spaanse koning)

De vierkante of Gotische D is het muntteken voor de essayeur Melchor Damián. Sommigen laten zijn werkzaamheden aanvatten in 1546, anderen in 1556 en nog anderen in 1560. Zeker is dat hij in Sevilla gewerkt heeft tot aan zijn dood in 1590.

In oudere werken beschrijft men het teken D links naast het wapenschild als 'P-tumbada'. Even verduidelijken: heden spreekt men van 'D- cuadrada' (vierkante D), maar de allerlaatste benaming is 'D-Gótico' (Gotische D), in Cayón (ed. 1983) spreekt men enkel van 'P-tumbada'.

Dit type 4-escudo Filips II, geslagen in Sevilla, werd laatst geveild bij Sincona AG Auction 54, lot 1167, te Zurich op 20 mei 2019.

Filips II werd geboren in Valladolid (Spanje, 1527) en overleed in San Lorenzo de El Escorial (Spanje, 1598). Hij heerste over Castilië, Aragón, Napels, Sicilië, de Spaanse Nederlanden en Portugal en was koning van het grootste koloniale rijk in de 16e eeuw, dat in 1580 bovendien nog het Portugal, van koning Anton I, annexeerde.

Onder zijn bewind bereikte Spanje het hoogtepunt van zijn macht. Filips II, de enige zoon van keizer Karel V en zijn wettige echtgenote Isabella van Portugal, kreeg een goede opleiding en kan als een intellectuele vorst beschouwd worden.

Filips II huwde vier keer, meestal met de bedoeling om zijn macht uit te breiden: in **1543** met prinses Maria Emanuela van Portugal, dochter van koning Johan III van Portugal, ze kregen één zoon, Carlos. In

1554 met koningin Maria I van Engeland, oudste dochter van koning Hendrik VIII van Engeland, zij kregen geen kinderen. Later vroeg hij Elisabeth I van Engeland ten huwelijk, maar deze weigerde, waardoor de verhouding met Engeland verder verslechterde. In **1559** met prinses Elisabeth van Frankrijk, dochter van koning Hendrik II van Frankrijk en Catharina de Medici, zij kregen 2 kinderen. In **1570** met prinses Anna van Oostenrijk, dochter van keizer Maximiliaan II, zij kregen 5 kinderen.

Aan het einde van zijn leven had Filips II maar weinig van zijn doelen bereikt. Hij werd, behalve in onze gewesten, opgevolgd door zijn 20-jarige zoon Filips III in wiens bekwaamheid hij geen vertrouwen had. Hij liet hem een verarmd Spanje en het immense paleis Escorial (Madrid) na. Zijn lijfspreuk 'DOMINVS MIHI ADIVTOR' (De Heer is mijn helper) is terug te vinden op vele van zijn munten. **A. Grispen**

Bibliografie.

- Cayon Juan R.& Castan Carlos, Las Monedas Espanolas desde los reyes Visigodos ano 406 a Juan Carlos I, Madrid.
- Chester L Krause&Clifford Mishler Standard Catalog World Gold Coins
- Arnaud Grispen: Opmerkelijke muntvondsten op Maaseiker grondgebied
- Van de Kelten tot Wereldoorlog II, Het Punt, Dendermonde, 2018.

Met dank aan N. Smeets (foto's), H. De Backer en R. Grispen (lay-out).

Oplossing muntenpuzzel:

2 frank Bevrijding 1944 België

1. Welk Besluit legaliseerde deze munt retroactief? **21 december 1945**
2. Welke andere Belgische betaalmiddelen hadden de geallieerde legers bij tijdens de Bevrijding van België? **bankbiljetten van 5 en 10 frank**
3. Vanuit welke stad opereerde de directie van de NBB? **Londen**
4. Hoe heette de Duitse bank te Brussel? **Emissiebank**
5. Met welk KB werd deze munt ingetrokken? **18 januari 1951**
6. Hoe heette de geldsaneringsoperatie van 1944? **Operatie Gutt**
7. Waar werd deze munt geslagen? **Philadelphia**
8. Wie is de graveur van deze munt? **John Ray Sinnock**
9. In welk metaal is deze munt? **gegalvaniseerd staal**
10. In welke ander metaal bestaat deze munt nog (RR)? **zilver**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E	I	S	E	N	H	O	W	E	R

Vz.: BELGIQUE / BELGIE, onderstreept met twee zevenbladige olijftakken en bovenaan in het veld een vijfpuntige ster

Kz.: 2 Fr; aan weerszijden omringd van een vijfbladige olijftak; eronder: 1944

Gegalvaniseerd staal; diameter 19 mm; massa: 2,75 gram; vlakke rand; Vanhoudt, M 148

De muntcirculatie in België onder de Tweede Wereldoorlog

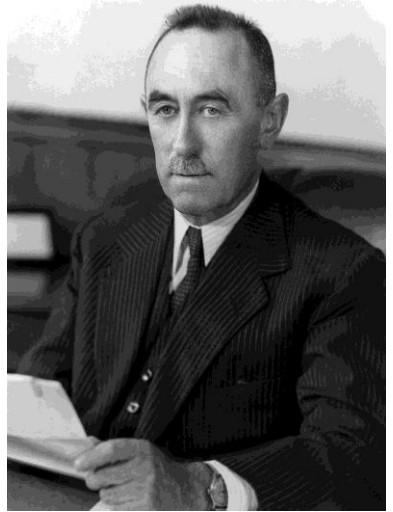
Na de totale bezetting van België hadden de Fransen en Engelsen, na onderling overleg, de Belgische frank gedevalueerd met 44 %; een harde dobber voor de massa's Belgische vluchtelingen in Frankrijk. Na hun terugkeer in bezet België moesten de vluchtelingen dan nogmaals tegen nadelige koersen hun Frans geld omwisselen ofwel tegen Reichsmark ofwel tegen Belgisch geld. De Reichsmark werd eerst gerekend aan 10 BF, maar vanaf juli 1940 werd hij gerekend aan 12,50 BF. De Duitsers hadden slechts in de eerste weken van de oorlog Reichsmark laten circuleren in België. Vanaf 17 juni 1940 hadden naast de frank alleen de Reichskreditkassenscheine en de stukken van 1, 2, 5 en 10 pfennig het statuut van wettelijk betaalmiddel. De Nationale Bank in België probeerde met alle middelen het Duits geld uit de circulatie te houden omdat men nog slechte herinneringen had overgehouden over de omloop van Duits geld tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Bank kwam dat, vanaf 17 augustus 1942, het Duits geld uit de omloop werd genomen.

Er was, net zoals tijdens de Eerste Wereldoorlog, overgeschakeld naar het gebruik van zinken pasmunt omdat nikkel een materiaal van strategisch belang was. 25, 10 en 5 centiem werden geslagen naar de bestaande nikkelen types van Jaspers. Een nieuw type 5 F en 1 F werd gecreëerd door Rau. De 5 F is de enige munt waarop Leopold III met zijn volledige titel van Koning der Belgen staat vermeld. De zilverstukken en de nikkelen pasmunt verdwenen door de oorlog automatisch uit de omloop.

De Nationale Bank

In feite waren er tijdens de oorlog twee Nationale Banken voor België: de oude, waarvan de directie de regering naar Londen was gevolgd, met $\frac{2}{3}$ van de Belgische goudvoorraad ($\frac{1}{3}$ was bij de Franse Nationale Bank in bewaring gegeven en door de Fransen aan de Duitsers uitgeleverd) en anderzijds de Emissiebank, onder Duitse controle gesticht, met ongeveer hetzelfde personeel als de Nationale Bank voor de oorlog.

Reeds in 1941 waren er te Londen gesprekken begonnen over de economische en monetaire problemen van België na de oorlog. Vanaf 1943 begon men er, in geheime samenwerking met de Nationale Bank in België, met de voorbereiding van de naoorlogse munthervorming, de latere operatie Gutt. Tijdens de herfst 1943 hadden er te Washington vier vergaderingen over monetaire problemen plaats tussen vertegenwoordigers van de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Nederland, België en Noorwegen. Vermoedelijk is het bij die gelegenheid dat de Amerikanen voorstelden om bankbriefjes en munten uit te geven voor de invasietroepen. Minister Camille Gutt schrijft in zijn memoires dat de

*Minister van Financiën
Camille Gutt (1884-1971)*

Spotbiljet van "100 GUTT" 1944 met de afbeelding van minister Gutt

Amerikanen voorgesteld hadden biljetten van 10 en 5 F voor de troepen te drukken, maar dat hij, uit vrees voor verdere inflatie in België, dit voorstel resoluut had afgewezen (La Belgique au Carrefour 1940-1944, p. 169-170). Hij schrijft echter niet wanneer dit gebeurde en ook niet waarom de biljetten er tenslotte toch kwamen.

Bankbiljetten van 10 F/2 belga en 5 F/1 belga 1943 type Londen

Het papiergeld waarvan de uitgifte in Londen werd besloten kan in twee groepen verdeeld worden. Enerzijds het papiergeld dat de Belgische regering in ballingschap liet drukken bij Waterlow in Londen: dit moest dienen om na de bevrijding de oude biljetten van 10.000, 1.000, 500 en

100 F te vervangen en het werd met een amfibie landingsboot naar België overgevoerd om te dienen bij de operatie Gutt. Anderzijds had de Nationale Bank voor 500 miljoen frank biljetten van 10 F en voor 125 miljoen frank biljetten van 5 F laten drukken bij De La Rue in Londen die uitgedeeld werden als zakgeld aan de geallieerde troepen die België gingen binnenvallen. Hierbij voegden zich de stalen munten van 2 F, waarvan hier sprake.

De munt

Het 2 F-stuk werd geslagen in het muntatelier van Philadelphia. De graveur is de Amerikaan John Ray Sinnock. Er bestaat een duidelijk verband tussen de fabricatie van de Amerikaanse Lincolncenten en die van onze 2 frank, maar de juiste toedracht van de zaak zal enkel door archiefonderzoek in de V.S. kunnen worden gevonden. In 1943 hadden de Verenigde Staten als oorlogsmaatregel het brons van de Lincoln-centen vervangen door verzinkt staal.

Het type van de cent bleef hetzelfde maar er schijnt een probleem geweest te zijn met het gewicht van de stalen stukken want er bestaan twee gewichten: 2,69 en 2,75 g. De Amerikanen besloten verder af te zien van deze stalen centen en hernamen de muntslag van Lincolncenten in een koper-zink legering. Blijkbaar hadden de Amerikanen nog stalen muntplaatjes over en hebben ze België voorgesteld deze te gebruiken om geld te slaan voor de troepen.

Voor zover we konden nagaan werden deze nieuwe Belgische betaalmiddelen nergens aangekondigd in de Belgische pers van die tijd. Het feit dat ze werden meegebracht door de bevrijders was blijkbaar een voldoende garantie voor hun kwaliteit van wettelijk betaalmiddel. Het muntstuk van 2 F was in feite wat dubbelzinnig vermits een muntstuk normaal door de schatkist wordt uitgegeven en niet door de Nationale Bank. Maar het betrof hier een voorlopige maatregel want deze munten werden reeds op 22 november 1944, tezamen met de briefjes van 5 en 10 F overgedragen aan het Belgisch Muntfonds en werden beschouwd als uitgegeven door de Belgische schatkist. Er bestond geen enkele wettekst die deze biljetten en muntstukken officieel gangbaar maakte. Deze toestand bleef duren tot 21 december 1945 toen bij een besluitwet van de regent de overname door de staat van de 2 frankstukken officieel werd

bevestigd (Belgisch Staatsblad van 22 december 1945, p. 8776-8777). Deze besluitwet bevat ook de officiële beschrijving van het stuk. De stukken moesten tot een bedrag van 50 F per betaling worden aanvaard. De besluitwet trad retroactief in werking op 22 november 1944, datum van de werkelijke overname door de Schatkist. Deze datum bleek later boekhoudkundige problemen te geven voor de Bank zodat een nieuwe besluitwet moest worden uitgevaardigd op 30 december 1946 (Belgisch Staatsblad van 5 februari 1947, p. 1152-1153), waarbij de datum van overname door de Schatkist gewijzigd werd op de datum van werkelijke uitgifte van de biljetten en van de munt, namelijk: biljet van 10 F op 10 januari 1944; biljet van 5 F en munt van 2 F op 20 mei 1944. Er werd van voornoemde besluitwet ook gebruik gemaakt om de andere Belgische pasmunten in zink te legaliseren. Deze pasmunten waren in feite ook niet meer geldig daar ze door de bezetter waren uitgegeven. De regent besloot dat deze zinken stukken voorlopig nog zouden worden verder geslagen tot hun vervanging door ander metaalgeld.

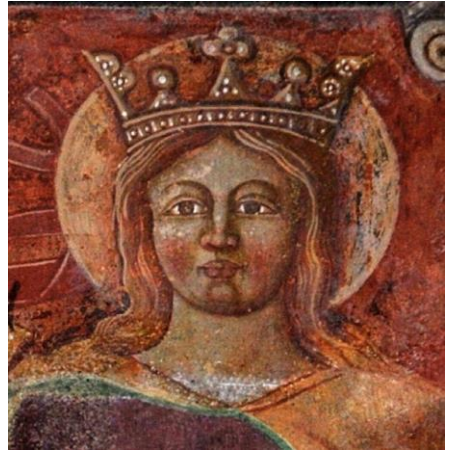
De stalen 2 F werd samen met de nikkelen 5 frankstukken van voor de oorlog uit de omloop getrokken bij Koninklijk Besluit van 18 januari 1951 (Belgisch Staatsblad van 22-23 januari 1951). Ze werden per 1 april 1951 buiten koers gesteld (inwisselbaar tot 30 juni 1951).

In de Munt van Philadelphia werd blijkbaar slordig omgesprongen met de muntplaatjes. De catalogen van Belgische munten vermelden dat er zilveren exemplaren bestaan van deze 2 F, geslagen op muntplaatjes van de Nederlandse 25 cent. R. Waerzeggers merkt terecht op dat het hier kan gaan om naslagen (tijdschrift *Numismatica Leuven*, 5, 1978, nr. 6). Nauwkeurige metaalanalyse zou hier uitsluitsel kunnen brengen. Volgens een artikel, verschenen in *La Vie Numismatique*, 38, 1988, zouden er op de Munt van Philadelphia talrijke verwisselingen van muntplaatjes gebeurd zijn. In principe kunnen alle Lincolncenten met datum 1943 slechts in staal zijn, maar er bestaan ook bronzen exemplaren op muntplaatjes van 1942. De Lincolncenten van 1944 van hun kant kunnen officieel enkel in een koper-zinklegering (95 % Cu, 5 % Zn) bestaan, doch er zijn eveneens zeldzame exemplaren in staal. Het is waarschijnlijk dat deze exemplaren tot stand kwamen door omwisseling van muntplaatjes die op de Munt gebruikt werden voor de aanmaak van de Belgische 2 frank. (verschenen in *De Muntklapper* 9, jan. 1996)

Uw hoop in bange dagen? Dom van Aken bijna klaar om relikwieën Sint-Corona tentoon te stellen.

Nee, ze is volgens kenners niet de patroonheilige tegen epidemieën zoals her en der wordt gesteld, en haar levensverhaal is vooral een middeleeuwse legende. Maar toch maakt de Dom van Aken haast om dezer dagen de relikwieën van de heilige Corona tentoon te stellen. Na de lockdown, welteverstaan.

Veel aandacht kreeg ze tot de laatste weken niet: 25 jaar al liggen de relikwieën van Sint-Corona te verstoffen in het depot van de schatkamer van de Duitse Dom van Aken. Maar daar is nu, in het licht van de uitbraak van het coronavirus, wel wat verandering in gekomen. Want baadt het niet, dan schaadt het niet, lijken ze in Aken te denken. Zolang er geen vaccin is zal bidden tot Sint-Corona ook geen kwaad kunnen.

Vraag is wel of het veel uithaalt, want behalve haar naam heeft de heilige Corona niets met het virus te maken. Ze is volgens experts bovendien ook niet de patroonheilige van de epidemieën zoals de woordvoester van de Dom eerst meldde, maar wel van de slaggers, schattenzoekers, investeerders, gokkers en het geld. Het is mogelijk ook in dat licht dat Corona haar naam kreeg. Niet alleen verwijst het woord naar het Latijn voor 'kroon', maar ook naar de oude munteenheid 'kroon'.

Gemarteld

Volgens de overlevering leefde Corona in de 2e eeuw na Christus in het huidige Turkije, waar ze de partner of echtgenoot van de heilige Victor was. Op haar zestiende zou ze door de Romeinse overheersers gemarteld zijn tot de dood, nadat ze had moeten toekijken hoe Victor eerst was vermoord. Corona werd tussen twee gebogen palmbomen vastgebonden, waarna haar lichaam werd verscheurd toen de bomen werden losgelaten. Haar bestaan bleef lang onbekend, tot in de Middeleeuwen vooral in en rond de Alpen een personencultus rond haar ontstond. Ook vandaag wordt Corona overigens vooral in Oostenrijk en Zuid-Duitsland nog aanbeden.

Schrijn

In de 10e eeuw bracht keizer Otto de drie relikwieën van Corona over naar de Dom van Aken. Daar werden ze pas in 1910 opnieuw ontdekt in een crypte en in 1912 in een gouden schrijn ondergebracht. Bedoeling was het 100 kilo zware en 93 cm grote schrijn, in de vorm van een Byzantijnse

kerk, komende zomer op-nieuw tentoon te stellen tijdens een expositie over goudsmeedkunst, maar er wordt nu wel toch wat meer haast gemaakt met de restauratie. “We hebben het schrijn wat vroeger dan gepland bovengehaald en verwachten meer interesse door het virus”, aldus Daniela Lövenich, woordvoester van de Dom. Ook het corona-virus is overigens niet naar de heilige Corona genoemd: het virus dankt zijn naam aan de kroon-vorm die je ziet wanneer je het onder de microscoop bekijkt.

Corona tussen 2 palmen, een verwijzing naar haar gruwelijke dood

Nieuwe 2-euro-herdenkingsmunten

vers van de europers

België - Internationaal Jaar Flora Welzijn

1e Uitgifte van ons land met als thema 'International Year of Plant Health'. De munt toont het officiële logo van de door de VN in het leven geroepen instelling: de als een globe geordende bladerstel symboliseert een gezonde plantengroei als bron van de zuurstofproductie die leven op aarde mogelijk maakt. Links het muntmeesterteken van Ingrid van Herzele, rechts

het teken van Utrecht als muntatelier. Oplage: 755.000 stuks.

Duitsland - 50 Jaar Knieval van Warschau

Met een 2e uitgifte in oktober van dit jaar wil de Duitse regering de knieval van Willy Brandt aan het monument van de Joodse Opstand in het getto van Warschau, in 1943, herdenken. De Bondskanselier geknielend voor het reliëf heeft er net bloemen neergelegd, links een menora, de karakteristieke 7-armige Joodse kandelaar. Ontwerper is Bodo Broschat, oplage: 30 miljoen ex.

Portugal - 30 jaar Universiteit van Coïmbra

Portugal plant een uitgifte in november om de oprichting van de Universiteit van Coïmbra, 730 jaar geleden, te vieren. De beeldzijde toont een gestileerde klokkentoren van de Unief en een compositie met driehoeken die de vele daken op de campus voorstellen, met bovenaan deze van de Joanina-Bibliotheek. Langs de rand de naam van kunstenaar José João de Brito en *Casa de*

Moeda. Verschijnt in november met 360.000 stuks.

Slovenië - 500e Verjaardag Adam Bohoric

deze 2-euroherdenkingsmunt van ontwerper Lana Semecnik zal in het najaar verschijnen met een oplage van 1 miljoen exemplaren. De voorzijde toont een zinsnede uit Bohoric' vertaling van de Bijbel in het Sloveens, een zin uit 'Brief aan de Romeinen': op de achtergrond de Latijnse versie 'Omnis lingua confitebitur Deo', op de voorgrond de Sloveense versie.

HJR Fine Arts sprl

Hadrien J. Rambach, expert

Rue du Noyer 282-28
1030 Bruxelles

☎ +33 659 604 736

✉ coinadvisor@yahoo.co.uk

Numismatique

Conseil pour l'achat et la vente
de monnaies antiques d'exception

Glyptique

Étude, achat et vente de pierres gravées
antiques, Renaissance et néoclassiques

Hadrien J. Rambach

Représentant pour la Belgique

MAISON PALOMBO GENÈVE

Prise de dépôts pour vente aux enchères

Cabinet Numismatique Maison Palombo

24 rue de la Cité
1204 Genève (Suisse)

☎ +41 223 109 197

✉ palombo.geneve@gmail.com

Comptoir Marseillais de Bourse

22 la Canebière
13001 Marseille (France)

☎ +33 491 549 394

✉ palombo@wanadoo.fr

Change et Numismatique Toulonnais

28 avenue Jean Moulin
83000 Toulon (France)

☎ +33 494 935 136

✉ comptoirdechange@wanadoo.fr

Jean ELSEN & ses Fils n.v.

TAXATIES
AANKOOP
VERKOOP

INTERNATIONALE
VEILINGEN

MAART-JUNI-SEPTEMBER-DECEMBER

Onze experts schatten gratis uw verzameling en betere munten die worden ingeleverd voor onze veilingen.

De catalogus wordt in heel de wereld verstuurd.

Kelten, Grieken, Romeinen, Byzantijnse, Middeleeuwse en moderne munten. Penningen en jétons.

Tervurenlaan 65
1040 Brussel

Tel : +32-2-734.63.56
Fax : +32-2-735.77.78

info@elsen.eu
www.elsen.eu